

Robert Rozwałka, Ryszard Orzechowski, Tomasz Rutkowski

WYSTĘPOWANIE GRYZIELA ZACHODNIEGO *ATYPUS AFFINIS* EICHWALD, 1830 (ARANEAE: ATYPIDAE) W POLSCE

Distribution of purseweb spider *Atypus affinis* EICHWALD, 1830 (Araneae: Atypidae) in Poland

ABSTRAKT: W pracy przedstawiono przegląd informacji na temat występowania gryziela zachodniego (*Atypus affinis* EICHWALD, 1830) oraz omówiono nowe stanowiska zlokalizowane na terenie Polski. Gatunek ten był wykazywany z 10 stanowisk, przy czym tylko cztery z nich można uznać za współczesne (Świnoujście [VV 57], Tyniec [DA 14], Grabin [WT 17] i Skwierzyna [WU 22]).

SŁOWA KLUCZOWE: *Atypus affinis*, rozmieszczenie, Polska

ABSTRACT: A review of data on the occurrence of *Atypus affinis* EICHWALD, 1830 and its new sites discovered in Poland are presented. This species has been reported from 10 locations, with four currently recorded (Świnoujście [VV 57], Tyniec [DA 14], Grabin [WT 17] and Skwierzyna [WU 22]).

KEY WORDS: *Atypus affinis*, distribution, Poland

Wstęp

Gryziel zachodni *Atypus affinis* Eichwald, 1830 jest rzadkim w Polsce przedstawicielem prymitywnych pajaków z rodziny *Atypidae* (Araneae: *Mygalomorphae*) (fot. 1). Podobnie jak pozostałe występujące w Europie gatunki: gryziel tapetnik *A. piceus* (Sulzer 1776) i gryziel stepowy *A. muralis* Bertkau, 1890, używając chelicer, kopie pionowe, wysłane pajęczyną korytarze. Osiągają one głębokość od 15 do 50 cm i na powierzchni zakończone są walcowatym (palczystym) oprzędem łownym o dł. 5-12 cm (Wiehle 1953, Řezáč 2009, Nentwig et al. 2016). *Atypus affinis* zasiedla najczęściej bardzo widne lasy sosnowe, skarpy przyleśne i przydrożne, wrzosowiska i murawy

kserotermiczne, gdzie tworzy niewielkie, liczące do 200 osobników kolonie. Samce tego gatunku osiągają dojrzałość około trzeciego lub czwartego roku życia i giną po sezonie rozrodczym, samice natomiast żyją do 8-10 lat. Okres rozrodczy *A. affinis*, w odróżnieniu od dwu pozostałych gatunków gryzieli, przypada na koniec lata i jesień (wrzesień-listopad). W tym okresie można zauważyć na powierzchni podłoża samce wędrujące w poszukiwaniu partnerek (Wiehle 1953, Schwendinger 1990, Řezáč et al. 2007, Řezáč 2009, Nentwig et al. 2016).

Dobrze udokumentowany obszar występowania *A. affinis* rozciąga się od Hiszpanii i Portugalii na południowym zachodzie kontynentu, po Danię i południowe rejony Szwecji na północy oraz od Irlandii po za-